

Veszedelemes viszonyok Mélyponton a kínai–japán kapcsolatok

NAGY ANGELINA & SALÁT GERGELY

MKI Nézőpont

A Magyar Külügyi Intézet rendszeres kiadványa.

Kiadó:

© Magyar Külügyi Intézet, 2026.

Szerző(k):

Nagy Angelina

Salát Gergely

Lektorálta:

Vass Ágnes

Korábbi kiadványainkat megtekintheti az Intézet weboldalán.

Borítókép forrás: Shutterstock

Nagy Angelina, kutató, MKI
Salát Gergely, vezető kutató, MKI

VESZEDELMEK VISZONYOK MÉLYPONTON A KÍNAI–JAPÁN KAPCSOLATOK

A Kína és Japán közötti feszültség közelmúltbeli kiéleződésének közvetlen kiváltó oka egy japán miniszterelnöki nyilatkozat volt, a konfliktus gyökerei azonban strukturálisak. A két ország viszonyát hosszú ideje terhelik a feldolgozatlan történelmi sérelmek, a Szenkaku/Tiaojü-szigetek körüli területi vita, valamint Japán szoros szövetsége az Egyesült Államokkal, amelyet Peking Kína feltartóztatásának eszközeként értelmez. A kapcsolatrendszert egyszerre jellemzi stratégiai rivalizálás és mély gazdasági összefonódás. Ez kizárja a teljes szakítást, ugyanakkor nem akadályozza meg az időről időre bekövetkező összezdüléseket. Japán külpolitikája hosszabb távú elmozdulást tükröz a visszafogott, önkorlátozó szerepfelfogástól egy aktívabb biztonságpolitikai fellépés felé, elsősorban Kína felemelkedésére reagálva. Kína ezt fenyegetésnek veszi, ami eskalációs spirálhoz vezethet. A konfrontációt mindkét oldalon belpolitikai kényszerek erősítik: Japánban a konzervatív választói bázis elvárásai, Kínában – a közelgő pártkongresszus miatt kiéleződő – belső hatalmi verseny miatt a vezetők nem engedhetik meg maguknak, hogy „puhának” tűnjenek. Mindezek eredményeként a japán–kínai kapcsolatokban a belátható jövőben nem átmeneti feszültségnövekedés, hanem tartós elhidegülés valószínűsíthető. A kapcsolatok intenzívek maradnak, de alacsonyabb szinten stabilizálódnak, miközben egyes gazdasági és technológiai területeken fokozatos szétválás indulhat meg.

KI SZELET VET, VIHART ARAT

2025. november 7-ét követően rég nem látott hullámvölgybe kerültek a kínai–japán kapcsolatok. Az addig se idilli viszony további romlását az akkoriban alig pár hete beiktatott Takaicsi Szanae szavai váltották ki: a japán miniszterelnök asszony egy parlamenti bizottsági ülésen feltett kérdésre válaszolva kijelentette, hogy egy Tajvan elleni kínai katonai akció egzisztenciális fenyegetést jelenthetne

Japán számára – ez pedig azt jelenti, hogy a japán törvények szerint az önvédelmi erők bevetése is indokolt lehetne. A megjegyzés heves tiltakozást váltott ki Pekingből, a kínai média pedig agresszív beavatkozásként, a japán militarizmus visszatéréseként értékelte Takaicsi szavait. A japán kormány igyekezett valamilyen tompítani a miniszterelnöki megszólalás hatásait és hangsúlyozni, hogy Tokió álláspontjában nincs változás az egy Kína-elvet illetően, a feszültségek azonban nem csillapodtak. Peking több fronton is nyomásgyakorlásba kezdett: azt tanácsolta a kínai állampolgároknak, hogy ne utazzanak Japánba, a diplomáciai térben is igyekezett napirenden tartani az ügyet és elszigetelni Tokiót, ismét felfüggesztette a különféle tengeri termékek importját Japánból, legújabbán pedig a kettős felhasználású termékekre, többek között a ritkaföldfémek Japánba irányuló exportjára – gyakorlati részleteiben egyelőre nem tisztázott – korlátozást vezetett be. Emellett a két ország parti őrségei is szembekerültek egymással a vitatott hovatartozású Szenkaku- (kínaiul Tiaojü-) szigetek körül, amikor is kínai hajók léptek be a japánok által japán felségterülethez tartozónak tartott vizekre.¹

A szembenállás persze nem most kezdődött, a kínai–japán viszony eleve meglehetősen terhelt. Ennek egyrészt történelmi okai vannak. A 19–20. században Japán rendkívül súlyos sérelmeket okozott Kínának, és a japánok az általuk elkövetett bűnökkel – a kínai közvélemény szerint – mindmáig nem néztek szembe. A nankingi mészárlás és a hasonló atrocitások ügye most is lezáratlan. Másrészt egy területi vita is rontja a kapcsolatokat: az önmagukban nem túl jelentős, de stratégiai fekvésű Szenkaku/Tiaojü-szigetek hovatartozásáról a felek évtizedek óta nem tudnak megegyezni, a területet Japán adminisztrálja, de Kína is magának követeli.

Mindezt tovább fokozza, hogy Japán Kína legnagyobb riválisának, az Egyesült Államoknak a legfontosabb térségbeli szövetségese. Itt állomásozik a legtöbb tengeren túli amerikai katona, és az amerikai katonai jelenlét kínai nézőpontból aligha értelmezhető másként, mint Kína feltartóztatásának egyik eszközeként. Peking szemében a tokiói külpolitika nem tekinthető függetlennek, hanem alapvetően Washington érdekeit szolgálja. A hagyományos is problémás kínai–japán viszony így napjaink legfontosabb szuperhatalmi versengésének is szerves része.²

1 Jeff Kingston, „How Japan’s Sanae Takaichi Torpedoed Ties With China,” *Time*, 2025. november 30., <https://time.com/7337322/japan-china-takaichi-spat-taiwan/>.

2 Dragos Alexandru Ionita, „From Partners to Rivals: Why China-Japan Relations Are Spiraling,” *Modern Diplomacy*, 2025. november 29., <https://modern diplomacy.eu/2025/11/29/from-partners-to-rivals-why-china-japan-relations-are-spiraling/>.

Mindezek a problémák korábban is fennálltak, a jelenlegi feszültséghez azonban nagyban hozzájárult, hogy Takaicsinek egyetlen mondatral sikerült a Kína számára legérzékenyebb két területbe is beletenyernie. Az egyik a japán önvédelmi erők esetleges bevetésének kérdése, a másik pedig Tajvan ügye. A rossz történelmi tapasztalatok miatt a japán haderő esetleges Kína elleni alkalmazásának felvetése vörös posztó a mindenkori pekingi vezetés számára. Ennél is fontosabb, hogy Kína Tajvan kérdését belügynek tekinti, és kategorikusan elutasít minden külső beavatkozási kísérletet a Tajvani-szoros körüli ügyekbe. Kínai szempontból a katonai beavatkozás emlegetésénél aligha lehetne súlyosabban megsérteni azt az egy Kína-elvet, amelyet elvileg Japán is elfogad. Emiatt a japán miniszterelnök megjegyzését, bármi volt is Takaicsi eredeti szándéka, a kínaiak nem értékelhették másként, mint provokációként.

KEMÉNYKEDÉSI KÉNYSZER

A Japánban belpolitikailag igencsak turbulens 2025-ös évben Kína szempontjából is kifejezetten fontos fejlemények történtek a szigetországban. A Pekinghez való viszonyulásában békülékenyebb hangot megütő, párbeszédet kereső Isiba miniszterelnököt lemondatták, kormányzása alatt ugyanis a japán kormánypárt vereséggel felérő választási eredményeket szenvedett el, és szavazókat kezdett elhódítani tőle a radikális jobboldali Szanszeitó párt. A tévesztés megállítására érdekében a Liberális Demokrata Párt (LDP) a következő miniszterelnök-jelöltnek a párt keményvonalas szárnyából érkező Takaicsi Szanaét választotta. Az eleve Kína-héjaként ismert Takaicsi – az ország első női kormányfője – felé párton belüli elvárás, hogy a több esetben túlságosan Kína-barátként kritizált elődjével ellentétben keményebb pozíciót képviseljen Kína- és védelempolitikájában, megerősítve ezzel az LDP konzervatív bázisát.³

Kínában nem repestek az örömtől Takaicsi megválasztásakor, ez pedig a gyakorlatban is megnyilvánult abban, hogy Peking a szokással ellentétben nem küldött gratuláló táviratot a miniszterelnök asszonynak, akitől a Peking által nem nagyon kedvelt Abe Sinzó irányvonalának folytatását, a japán fegyverkezés – hol az észak-koreai fenyegetéssel, hol egy potenciális Tajvan-krízissel indokolt – fellendítését várták. A kínai vezetés mindezzel kényszerhelyzetbe került. Donald Trump első évének politikája felvetette annak lehetőségét, hogy Kína

3 Nagy Angelina Zsófia, „Thatcher szelleme, Abe árnyéka: ki tud-e lépni a forgójától a japán Vaslady?“, *Magyar Külügyi Intézet*, 2025. október 28., <https://hiia.hu/thatcher-szelleme-abe-arnyeka-ki-tud-e-lepni-a-forgojatol-a-japan-vaslady/>.

megpróbálja közelebb vonni magához a kelet-ázsiai amerikai szövetségeseiket, akiknek megrendült a bizalma az amerikai biztonsági garanciákban. Ez akár Japánt is a Kínával való kapcsolatok újragondolására ösztönözhetné volna. Takaicsi előélete és eddigi megnyilvánulásai azonban nem teszik valószínűvé, hogy Japán hirtelen elfordulna Amerikától, és Kína felé kezdene tapogatózni.⁴

Kínai részről sem lehetséges az érdemi közeledés, már csak a belső közvélemény nyomása miatt sem. Tajvan hovatartozása a kínai társadalom jelentős része számára az egyik legfontosabb identitáskérdés, ahogy a „japán militarizmussal” való szembenállás is. A mindenkori pekingi vezetés, ha meg akarja őrizni belső támogatottságát, nem hagyhat következmények nélkül egy Takacsiéhoz hasonló nyilatkozatot. Különösen nem a jelenlegi helyzetben. 2027 őszén esedékes a következő pártkongresszus Kínában, amely fontos személyi döntéseket fog hozni. A következő másfél év ezért Kínában a hatalmi harcok és helyezkedések időszakosa lesz. A küzdelmek már elkezdődtek: ennek egyik látványos jele a kínai hadsereg közelmúltbeli „lefejezése”.⁵ Egy ilyen érzékeny belpolitikai helyzetben minden szereplőnek erőt kell mutatnia az ország és a párt közvéleménye felé a – vélt vagy valós – külső fenyegetésekkel szemben, beleértve Hszi Csin-ping államelnök-pártfőtitkárt és környezetét is, akik jelenleg a kínai külpolitikát irányítják. Aki túl akarja élni a következő időszak küzdelmeit, az nem engedheti meg magának, hogy „puhának” tűnjön, különösen nem a japánokkal szemben. Bár sok szempontból racionálisabb lenne, ha Kína megpróbálná enyhíteni a feszültséget, és kihasználná a japán–amerikai kapcsolatokban jelentkező elbizonytalanodást, a belpolitikai logika mást diktál. A kormányzat nem engedhet a japán ügyben mindaddig, amíg Tokió részéről meg nem történik egy olyan bocsánatkérés vagy gesztus, amelyet otthon diplomáciai győzelemként lehet kommunikálni. Erre azonban Takaicsi részéről kevés az esély, hiszen neki is saját konzervatív szavazótáborát kell maga mellé állítania.

KÉT DUDÁS EGY CSÁRDÁBAN

Takaicsi megjegyzése nem önmagában, hanem a felemelkedő Kína és a hozzá képest hanyatló regionális hatalom Japán strukturális szembenállásának kont-

4 Sebastian Maslow, „Why tensions between China and Japan are unlikely to be resolved soon,” *The Conversation*, 2025. december 12., <https://theconversation.com/why-tensions-between-china-and-japan-are-unlikely-to-be-resolved-soon-271527>.

5 Manoj Kewalramani, „What Zhang Youxia’s Purge Could Mean for China’s 21st Party Congress,” *Rajaramnam School of International Studies*, 2026. január 29., <https://rsis.edu.sg/rsis-publication/ids/ip26018-what-zhang-youxias-purge-could-mean-for-chinas-21st-party-congress/>.

extusában vezetett a diplomáciai konfliktushoz. Pekingben egyrészt érzékelik fő térségbéli riválisuk külpolitikájának – különösen az elmúlt egy-másfél évtizedben zajló – elmozdulásait, aktivizálódását Kína ellensúlyozása érdekében. Másrészt, az új japán miniszterelnökkel kapcsolatban fontos várakozás, hogy Abe örökébe lép, nem csupán a keményvonalasabb politikai irányvonal, hanem stabilitás szempontjából is, amely révén véget érhetne a forgóajtószerűen egymást váltó, instabilabb LDP-kormányok időszaka. Ez nemzetközi fellépés szempontjából is jelentős, hisz a gyengébb felhatalmazással rendelkező, alig egy-két évig hivatalban lévő japán miniszterelnököknek a külpolitikában is kevesebb mozgásterük van nagyobb horderejű lépések, változtatások véghezviteléhez. Peking eleve bizalmatlanul tekintett a Kína-héjaként ismert Takaicsire, annak Tajvant illető válasza után azonban végleg eldönthették Pekingben, hogy miként fognak viszonyulni hozzá.

A 21. században a japán külpolitika fokozatosan elmozdult azoktól a Josida-doktrínában megtestesülő külpolitikai alapvetésektől, miszerint Japán korlátozza védelmi ráfordításait és regionális szerepvállalását. Ez leglátványosabban Abe Sinzó miniszterelnöksége alatt nyilvánult meg, aki a „proaktív pacifizmus” címen figyelemreméltó új intézkedéseket vezetett be és már korábban beindult változásokat formalizált: újraértelmezte például az alkotmány 9-ik cikkelyét, így Japán immár a kollektív védelem jegyében is tehet katonai lépéseket, és első ízben növelte a védelmi büdzsét is. A védelmi ráfordítások növelése, a haderő óvatos fejlesztése és a proaktívabb nemzetközi szerepvállalás olyan multilaterális együttműködésekben, mint a Quad, az Abét követő kormányok alatt is folytatódott, ebbe a tendenciába illeszkednek Takaicsi eddig vállalt és kilátásba helyezett védelempolitikai lépései is.⁶

Ennek az elmozdulásnak a kontextusát a regionális erőviszonyok megváltozása, azaz Kína felemelkedése és Japán gyengülése adják. A 20. században Japán volt Ázsia domináns hatalma, az 1960-as évek végétől kezdve világviszonylatban is a harmadik, majd a második legnagyobb gazdasággal rendelkezett. A 21. században azonban igencsak máshogy fest a helyzet: 2010-re Kína lehagyta, s gazdasága ma már többszöröse Japánénak. Ezt természetesen tetézik az amerikai–kínai rivalizálás dinamikái is: Washington relatív gyengülése, Kína erősödése bizonytalanabbá tette Japán biztonsági környezetét és az amerikai védelmi garanciát.

6 Tomohiko Satake, „Japan’s New Security Strategy: The End of the »Yoshida Doctrine«,” *Institute for Indo-Pacific Affairs*, 2023. december 29., <https://www.indopac.nz/post/japan-s-new-security-strategy-the-end-of-the-yoshida-doctrine>.

Kína és Japán regionális ambíciói természetesen keresztezik egymást, hiszen érdekeiket, befolyásukat sok esetben csak egymás rovására tudnák kiterjeszteni. Tokió számára ezért kulcskérdés, hogy miként tud ellentartani relatíve és materiálisan is gyengülő hatalomként Kínának, hogyan tudja elejét venni annak, hogy az Indo-Pacifikumot Japán befolyásának kárára Kína dominálja.⁷ Ennek az ellensúlyozó stratégiának része egyrészt a proaktív nemzetközi kapcsolatkeresés és részvétel a multilaterális együttműködésekben, amely többek között az Indiával való kapcsolat megerősítésében, a Négyoldalú Biztonsági Párbeszédben (Quad) való részvételben, a Szabad és Nyitott Indo-Pacifikum (FOIP) koncepciójának meghirdetésében és a Transz-csendes-óceáni Partnerség propagálásában nyilvánul meg. Része másrészt az az erőfeszítés is, amely révén Japán elkezdett óvatosan lazítani békealkotmánya korlátozásain, aktívabb lett a haderőfejlesztés terén, és igyekszik mindinkább tényezővé válni a régió biztonsági architektúrájában. Ebben természetesen számos egyéb tényező szerepet játszik, többek között az amerikai védelmi garancia bizonytalanabb mivolta és Washington megnövekedett elvárásai, a térség fokozódó fegyverkezési tendenciái. A japán elképzelések szerint azzal, hogy Japán aktívabb ellensúlyozóként lép fel katonailag, relatív hanyatlása ellenére is jelentékeny regionális hatalomként pozicionálja magát, amely ha már nem képes is Kína ellenében Ázsia legdominánsabb hatalma maradni, de Pekinget még mindig tudja akadályozni abban, hogy ő váljék azzá. Mindezzel az amerikai–japán szövetségben is javítja pozícióját, és a Kínával kapcsolatos amerikai stratégiai gondolkodást is jobban tudja befolyásolni.

Peking mindezeket a japán törekvéseket természetesen fenyegetésként értelmezi, s regionális ambíciói akadályozójaként tekint Japánra. Kína régi félelme, hogy bekerítik, és az olyan együttműködések, mint a Quad, kifejezetten ezt az érzést erősítik – egyáltalán nem minden alap nélkül.⁸ A japán aktivitás ezekben a formátumokban, illetve az indiai–japán kapcsolatok látványos felvirágzása ezért egyaránt Kína rosszallását váltja ki. Még inkább zavarja a kínai vezetést a japán békealkotmány egyre rugalmasabb értelmezése, valamint ezzel párhuzamosan a japán önvédelmi erőik fejlesztése. Bár Tokió gyakran Észak-Koreát jelöli meg mindennek indokaként, Pekingben pontosan tisztában vannak azzal, hogy ezek

7 Geopolitics, „China and Japan’s Strategic Competition in the Indo-Pacific,” 2025. július 19., <https://www.geopolitics.com/news-details.php?url=china-and-japans-strategic-competition-in-the-indopacific>.

8 Sarah Kirchberger, „Who is encircling Whom? Security policy aspects of China’s relationship with Japan,” *Bundesakademie für Sicherheitspolitik*, 2017, https://www.baks.bund.de/sites/baks010/files/working-paper_2017_08.pdf.

a fejlemények elsősorban Kínáról és Kína ellen szólnak.

Mindemellett a két ország viszonya nem írható le pusztán klasszikus hatalmi rivalizálásként. Kína és Japán gazdasága ezer szállal kapcsolódik egymáshoz, Japán számára Kína a legnagyobb kereskedelmi partner, a japán befektetések pedig a kínai gazdaság egyik motorját jelentik. Emellett jelentősek a turisztikai, tudományos és technológiai együttműködések is. Jelenleg egyik ország sincs olyan gazdasági helyzetben, hogy könnyedén lemondhatna a másikkal folytatott együttműködésből származó előnyökről, vagyis a szembenállás strukturális determináltsága mellett a kooperáció kényszere is fennáll. Mindkét fél számára dilemma, hogy miként lehet menedzselni ezt a helyzetet, amelyben a biztonságpolitikai és a gazdasági szempontok szemben állnak egymással.⁹

HIDEGFRONT VAGY JÉGKORSZAK?

Az eleve terhelt kínai–japán viszonyoknak strukturális adottsága a rivalizálás és együttműködés keveredése, amelyet ugyanakkor az erőviszonyok változása és az erre adott japán stratégiai reakciók a versengés irányába tolnak. Az olyan incidensek, mint Takaiicsi mostani kijelentései, 2012-ben a Szenkaku-szigetek japán államosítása vagy még korábban, 2010-ben egy kínai halászhajó összeütközése a japán parti őrség hajóival, fagyos kilengéseket okozhatnak a viszonyban. A gazdasági kapcsolatok és egy alapvető kiszámíthatóság fenntartása Tokiónak és Pekingnek egyaránt érdeke marad, ám politikai okokból várhatóan mindkét fél törekedni fog a másiktól való függőségének csökkentésére. Így könnyen lehet, hogy a kapcsolat intenzív marad, de a korábbiaknál alacsonyabb szinten stabilizálódik majd, bizonyos területeken pedig fokozódik a szétválás a két ország között. Az ilyesmire van múltbéli példa: amikor egy 2010-es elhidegülés során Kína exportkorlátozásokat vetett ki a ritkaföldfémekre, Japán aktív diverzifikációra volt rákényszerítve, aminek révén akkori 90 százalékos kitettséget 60 százalékra csökkentette. Hasonló folyamatok más területeken is végbemehetnek.

Figyelembe véve, hogy belpolitikai okokból jelenleg sem a kínai, sem a japán vezetés nem engedheti meg magának, hogy túlságosan engedékenynek tűnjön, illetve hogy az elmúlt hónapokban klasszikus eszkalációs spirál rajzolódott ki a szemünk előtt, azt valószínűsíthetjük, hogy a két ország nem fogja egyhamar

⁹ Ryuji Hattori, „Stable Instability»: China-Japan Dilemmas in the Shadow of Sino-American Rivalry,” *The Diplomat*, 2025. augusztus 18., <https://thediplomat.com/2025/08/stable-instability-china-japan-dilemmas-in-the-shadow-of-sino-american-rivalry/>.

rendezni a kapcsolatait.¹⁰ Úgy tűnik, Peking rövid- és középtávon fenn kívánja tartani a Tokióra gyakorolt nyomást, a japán kormányzat lépéseitől függően pedig ez a nyomás fokozódhat, és a jelenleginél jóval hathatósabb szankciókban is testet ölthet. A japán kormány viselkedését pedig az USA-val fennálló kapcsolatának alakulása határozhatja meg. Mivel Washingtonnak egyáltalán nincs elle- nére, hogy a világ harmadik legnagyobb gazdaságának számító szövetségese és a második legnagyobb gazdaságként számontartott fő riválisa között nem éppen idilli a kapcsolat, valószínűleg nem fogja Japánt gyors megbékélésre ösztönözni. Alapvető törekvésének, hogy a szövetségesek többet költsenek maguk megvédé- sére, a japán haderőfejlesztések messzemenően megfelelnek, így a Trump-kor- mányzatnak emiatt sem érdeke a japán–kínai enyhülés – persze a kapcsolatok- nak egy bizonyos szint alá jutása sem. Mindezek alapján az valószínűsíthető, hogy Japán és Kína kapcsolataiban nem gyorsan múló hidegfrontnak, hanem tartós elhidegülésnek vagyunk a szemtanúi.

10 Kento Fukuta és Alexandra Sakaki, „The End of the Diplomatic Thaw between Japan and China,” Stiftung Wissenschaft und Politik, 2025, <https://www.swp-berlin.org/en/publication/the-end-of-the-diplomatic-thaw-between-japan-and-china>.

**MAGYAR
KÜLTÜGYI
INTÉZET**